

mot d'etimologia discutida, forma catalana responent als més coneguts, oc. *espilari*, fr. *pilor*, port. *pilourinbo*. N'hi ha altres variants catalanes: Pil·larí, Pil·ler, Pel·lura, Pel·lo (veg. *DECat.* vi, 398b20-399a15). J.F.C.

PELANCÀ, Ribera de ~

A la Vall de Camprodon, considerable afl. dr. del Ter al qual desaigua 3 k. més amunt de Camprodon, provinent de la Collada Verda, partió amb la Vall de Ribes. Resumim aquí la nota p.p. § 591 i 531 *EntreDL* (II, 122-125), en l'article etimològic comentant el llibre d'Amigó i Pascual sobre els NLL de la vall camprodonina, ometent diverses dades que vaig donar de memòria i no s'han pogut comprovar i afegint-n'hi (cito amb els paràgrafs d'aquell llibre). Nom freqüent en la documentació i encara ben usat a La Roca, en el llogaret agre. a Vilallonga, pel peu del qual baixa la ribera, encara que avui es diu més aviat *La Ribera d'Abella* (altre llogaret de Vilallonga).

MENC. ANT. 1260. *Peluchano*, llegit per mi en un pergami del Mas Batlló d'Abella. També Monsalv. dona *Pelonchano* en doc. de 1310, però advertint que es diu *La Roca de Pelancà* per distingir aquest poble dels homònims.

El barceloní Mn. Mascaró sobre els terratrèmols de 1396 diu que a la vall de Vilallonga caigué la meitat del castell de *Pallucà* i hi quedà assecada una font (Fontserè-Iglésias, *Recopilació Sísmica*, p. 124). Fins ací totes les formes es podrien interpretar com *Pelucan* o *Pelocà*.

Altres, però, es poden reduir essencialment a la terminació moderna *-anca* o *-enca*. El 1061 : «Castrum de *Pellencha*» troba Ponsich (*Top.* 164) a un «château des comtes de Cerdagne, qui avait été confié à Bernard, vicomte de Cerdagne, qui l'avait perdu "per sua mala guarda", mais est-il vraiment en Cerdagne». ¹No hi ha nom semblant a Cerdanya, però la vall de Camprodon com la de Ribes havia pertangut als Comtes de Cerdanya, i la singular coincidència dels dos noms obliga a identificar-los.

Des del S. XVI abunden les mencions de la forma moderna, en completa barreja *Pela-*, *Pele-*, *Pala*, *Pekle-*: des de 1563, 27 mencions (CCandi troba *Palencha* en un doc. de 1292, *Mi. Hi. Ca.* I, 230): de nou la singularitat del nom indueix a identificar-lo amb el nostre, per més que ell només el relacioni vagament amb la comarca d'Olot. Les mencions antigues es reporten quasi totes al castell o a La Roca (§ 531); però també (moltes vegades) a la ribera (el 1613 i 1684). I és versemblant que sempre hagi estat la ribera, la base del nom, tal com és únic en l'ús actual.

No pot ser un derivat de *palanca*, perquè ni la

sufixació ni el sentit no s'hi presten i s'hi oposen rotundament totes les mencions medievals amb *Pe-*, totes 5 des de 1081 a 1396, dues d'elles contenen *-enc-* i les altres tres amb *-unc-* / *-onc-*.

Per a una solució em fixava en el fet que el corrent més alt i més llarg i les dues més altes, d'aquesta conca hidrogràfica són en el Torrent de *Pèl-de-ca* que neix al peu del puig del mateix nom (§§ 937, 941, 957) a la r. de Pardines, darrere Sant Bernabé: on hi ha, al capdamunt, la *Font de Pèl-de-ca* i diverses fontetes: és un pla aplevat, on es fa l'herba *pèl-de-cà* variant de margall: a Amigó li diuen que n'hi ha molt. La semblança entre *Pèl-de-ca* i *Pelacà* junt amb l'argument topogràfic, fa suposar que els dos noms siguin variants un de l'altre. ²El nostre seria equivalent llatí del *pèl-de-ca* català: PILUME CANUM o PILAME CANUM 'pelatge dels gossos' de PILUMEN > *Peluncan*, *-oncan* (la forma de 1260, 1310 i 1396), de PILAMEN l'altra, que domina des del S. XVI i ja apareix el 1061, i 1292, si bé en la lleu var. *-enca*. *Pèl-de-ca* seria el nom usat pels pastors de la muntanya (doncs, en català), mentre que l'altra vindria de la tradició llunyana. Resti com solució versemblant si bé hipotètica i a base d'una munió de dades (la major part ben comprovades i inequívokes).

¹ És el doc. del *Li.Fe.Ma.* § 595 (I, p. 163.24) on es tracta de diversos llocs de Conflent i Cerdanya. Unes línies més avall l'acusa d'haver fet incursions en terra del Comte de Besalú. És, doncs, lògic que sigui la Roca de Pelancà que és entre Cerdanya i Besalú.— ² Herba que fa un peluix que ha estat comparat al dels gossos peluts de pastor i de la gent anciana; és la *hierba cana* dels castellans, la SENECIO, -ONIS, llatina (cf. cat. rixons < SENEACIONES).

LA PELANDRIU

Illot a la costa de l'Alt Empordà, simplement un gran penyal d'estranya forma, a l'entrada del Port de Llançà, molt visible des del Port de la Selva; dels homes del mar que m'informaren en aquest poble i a la Selva de Mar, vaig anotar *pron.: la pelandriu* (1959, 1962, XLV, 133, XXII, 99.26). Josep Pla en diu «El Castellar de *la Pelandriu*» (*Guia de la Costa Brava*, p. 475).

Com que la forma del nom és singular i molt suggestiva, molts deuen haver-hi cavil·lat imaginatives suposicions (vagament el mateix Pla), i jo en vaig fer una — que cal retirar—, suggerint (*DECat.* II, 408a10) que pogués resultar d'una alteració de *calàndria* nom d'un moixó, o de *perdiu*, potser confoses, tot i ser aus tan diferents (prenent peu d'una var. *calandriu* anotada vagament en *AlcM*); ni si existís verament tal forma (que no sabem d'on la tragué llur anònim col·laborador) i si tingués explicació real;